

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Polonia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68715](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68715)

P R O V I N C I A
P O L O N I A.

DISTRIBVTI per loca vnde-
decim socij trecenti trigin-
ta. In Collegio Vlnensi an-
no posteriore, de quo scribi-
mus (nam huius tantum an-
ni capita recepta sunt) quin-
quaginta quattuor: in Branspergensi triginta
duo: in Pultouiensi viginti: in Posnaniensi
triginta vnus: in Iaroslaiensi triginta quinque:
in Calisfensi vnde viginti: in Rigensi, quod
adiunctam habuit Probationis Domum sine
anni, septemdecim: in Lublinensi viginti duo:
in Polocensi quattuordecim: vno plus in Niel-
uifensi: in Derpatensi tredecim. Cracouiz
in Domo Sanctæ Barbaræ, si Patrem Prouin-
cialem addas cum duobus socijs, sedecim:
in Domo Probationis Sancti Stephani trigin-
ta: in Missione Leopoliensi quinque. Addi-
his possunt in Moldauia, & in Transilvania, v-
trobique sacerdotes bini. Postremo regis au-
lam quattuor sequuntur. Viginti tribus fa-
cientibus finem vitæ, fecere initium in Socie-
tate viuendi, viginti quinque.

COLLEGIVM BRANSPERGENSE.
SEMINARIVM eorum, qui in Prouin-
Scia docentur de officijs hominis Christia-
ni,

ni, in hoc Collegium, hoc anno primum transf-
latum. Reconciliati cum Romana Ecclesia
quinquaginta. Ceterum Gedanensis Misio
hinc coepit triennio ante. Huius anni fructus
hi, breuiter numerantur. Primo die Pascha-
tis ad diuinum epulum accessere centum: cum
alias accederet duodeuigeni, cum plurimi nu-
merarentur. Adiunxit se ad veram religio-
nem Suecus quidam Dynasta, cui vetus nobi-
litas ex familia regum: & quidam praeterea
Anabaptista, vt captus est sectae, non indo-
ctus: cuius vxor & liberi tres iam adulti ba-
ptizandi fuerunt: is est nunc auctor multis ut
meliora consilia capebant. Haereticorum fi-
lij mittuntur ad scholas, non inuitis parenti-
bus, Catholice imbuendi. Pagus quidam in-
ueteratam haeresim nostrorum opera deseru-
it. in vicinis aliquot Monasterijs magna mo-
rum mutatio, obseruatioque seuerioris disci-
plinæ consecuta est. diebus festis perpetuo ali-
qui communicant. nec male in nostros bona
pars ciuium animata est: quæ etsi refugit a
communione Catholica, concionibus tamen
fauet, amatque cultum templi, quod commo-
diore loco esse vellet, nec minimum nobis
prodest de Religione dissensio Prædicantium.

COL-

COLLEGIUM PVLTOVIENSE.

EPISCOPVS, vt primum ad suam Ecclesiam venit, nostros conatus promouere cepit, studio religionis: accedit sæpe ad nostram ædem sacro faciundo: mittit subinde sacerdotes, quos recte institui cupit: itaque & horum, & aliorum generales confessiones quam plurimæ exceptæ. Pij commentationibus exculsi non pauci: in his sacerdos voluntate regis huc missus, liberioris antea vitæ, nunc alterum virum mirantibus omnibus se ostendit. Memorabilis in primis conuersio Anabaptistæ, iuuenis vigesimum agentis annum, claris natalibus, & ceber ipsius baptismus magno hominum accursu. Ruthenus vir nunquam antea confessus, post peccatorum confessionem: similiter & mulier, cum Romana Ecclesia in gratiam rediere. Quidam Magicis addictus artibus, maloque dæmoni deuotus, ab impietate artis, & seruitutis vinculo ereptus. Sed & iuuenis patria & parentibus hæreticis, cum hic aliquot annos fuisset, clamculum exuerat perfidiam, rectam fidem complexus: dein reuocatus a patre subodora to fortasse aliquid, reditum differt: denique, quod futurus esset cum periculo, negat: spe hereditatis priuat pater iratus: at ipse confugit ad patrem pupillorum Episcopum, a quo
relatus

relatus in alumnorum numerum palam se iam Catholicum profiteretur: in Sodalitium quinetiam sanctissimæ Virginis nomen dedit. Ceterum tumultum aliquando inter nobiles excitatum in templo, vnus e nostris sacerdotibus aspectu & oratione sedauit.

IAROSLAVIENSE COLLEGIUM:

EX IIS, quos varij morbi inuasere, ereptus est Pater Ioannes Laus, vir eruditione, & doctrina liberali, præcipue autem scientia Dei colendi excellens. Concionum habitatum in vtroque templo huius vrbs magnus extitit fructus. Rectum iter euagantes, ex hæresi quattuordecim, e schismate triginta, in viam reducti. Noxas totius vitæ confessione eluerunt sexcenti quinquagintaquinque. Virgo, ne in discrimen Catholicæ religionis veniret, ab hæretico patruo profugit. Altera, ita superauit petulantiam iuuenis, vt ne intentam quidem eo nomine litem extimesceret. At mulier alia, imminente animæ periculo, a duobus iuuenibus diuinitus admonetur, migret e patria: dein confecto vno milliari, respectans, magno æstu animi, quod relinquebat, rursus ab iisdem firmata est, & ad proximum oppidum perducta: hic cum se se tradidisset matronæ nobili, auctores viæ iuuenes, & hortatores non amplius aspexit. Alia item cum do-
minæ

minæ iram verita cesisset domo, & inter fil-
 nas vagaretur, primum laruis quibusdam ter-
 rita, vt & de extremis secum agitaret: mox
 diuino munere vtramque culpam emendans,
 & dominæ priori, & tranquillitati reddita est.
 Attexam paucis duo quædam, ad astruendam
 verissimam fidem. Duo corruptores populi
 qui se Ministros vocari volunt, in Podolia
 quoniam impia verba in cælites iactabant, im-
 pune grauitatem sceleris non diu tulerunt. Al-
 ter enim, vi quadam repentina, e suggestu con-
 scio maledictorum, cum se ipse incitat deie-
 ctus in præceps, aspectante populo non mul-
 to post infelicem animam exhalauit. Tridu-
 um alter humi procubuit, immoto corpore, lu-
 minibus in terram defixis, perpetuo gemitu
 quasi tortore aliquo mentem eius interius cru-
 ciante: donec plurimis qui consuebant atro-
 nitis spectaculo exanimatus est. Tradita est
 rudi populo doctrina Christiana singulis heb-
 domadis in templo nostro, præsertim ieiun-
 io verno, cum affluerent innumeri e diuersis
 pagis: qui propterea in septem tributi classes
 a fratribus nostris diligenter instruebantur.
 Frater vnus proficiscens ad aliud Collegium,
 dum in transitu paganos erudit, quemdam re-
 perit, qui fere conualuerat ex particula agni
 cælestis ad eum missa: itaque vehementer ve-
 tuit acciri ad curationem veneficam anum.
 Meditationibus spiritualibus, tres sacerdo-
 tes,

res, & laici quattuor exerciti: e quibus vnus,
 non vulgaris eruditionis, magna que existi-
 mationis in regno, incredibilis profectus ma-
 gna argumenta dedit. is nunc pauperibus stu-
 diosis domum commodam ædificare suis sum-
 ptibus studet: illud inter cetera cupiens, vt
 existat Parochus, in noua parœcia quam olim
 instituit, Ruthenico Popo eiecto. Ceterum,
 ex pauperum contubernio, præfectis locorum
 rogantibus, tres ad iuuentutem instituendam
 in scholis concessi: octo, nobilium virorum fi-
 lijs: duo sacerdotes effecti: plures ad eundem
 ordinem animos parant: in eorum numero est
 Ruthenicus olim Popus, iam ita studiosus Ca-
 tholici ritus, cupidusque litterarum Latina-
 rum, quo plures errantes corrigere possit, vt
 properet culpam in decus vertere, oblitera-
 ta perfidia priore. Ducem Ostrogensem, schis-
 maticorum caput, cum in suis prædijs prope
 Iaroslauiam esset, nostri conuenerunt officij
 causa: quod etsi nihil ei profuit propter per-
 tinaciam, ad nomen tamen Societatis non
 inutile fuit. Exortus est sermo de potestate
 Romani Pontificis: iniecta que homini cupidi-
 tas, ex nostrorum sermonibus, inspicienda no-
 stræ bibliothecæ, maxime propter Græcos au-
 ctiores: igitur vnum ex aulicis mittit, simulque
 petit explicationem loci, ex psalmo centesi-
 mo trigesimo nono, Sclauonica lingua, qua hic
 schismatici vtuntur. locus erat, Caput circui-

N tus

tus eorum. Cum allata esset ex Græco Sclauonico idiomati respondens, vt fit, cum occupato animo finistre interpretaris quæ dicuntur, non arrisit, tum negotium dat monacho Thessalonicensi, quem Cœnobio euocatum apud se sustentat. Is post dies sexaginta ad Collegium Græcas litteras mittit plenas concitorum in Romanam Ecclesiam, vacuas rerum: nempe de sententiâ, quæ in quæstione erat, mirum silentium. ad eas nostri commode ac modeste responderunt. cognitum postea est ex educatore filij Ducis, qui tunc delitebat in tenebris, nunc ad veritatem emerfit, indigne tulisse Ducem audaciam scribentis: eosque qui mittendi auctores fuerunt, publice reprehensos. Missiones iussu Patris nostri Generalis obitæ per varia loca fructuosæ fuere. Ceterum, piorum hominum liberalitate, præcipue illustrissimi Ducis Slucensis, æmulanteum filio fundatoris nostri, Collegij necessitatibus subuentum: & sacrarij supellex veste argentoque non parum aucta.

COLLEGIVM VILNENSE.

HVIUS initium Collegij ducemus a morte. Extincti, Pater Laurentius Arturus Faunteus, et Pater Antonius Arias Hispanus, duo Theologiæ lumina, quam in hoc Collegio diu profitebantur, duoque fulmina disputationum

num ad euertendos hæreticos. Vigefimum ille annus in Societate egerat: hic alterum, & vigefimum. Vtrumque viuente Polonia fufpexit. Sed Pater Arias fupremis temporibus fic eluxit, vt fi ex oris habitu, & fanctitate verborum, imago animi, & Dei caritas cernitur, facile iudices hominem ita constantem et pium in calum fibi aditum ftruxiffe. ingens luctus in templo confpecto eius cadauere fuit: magnum uiri defiderium manfit: & nunquam moritura, fi dolori crederes effufo in laudes, excellentium ipfius fama virtutum. Iam a Caluino, Lutheroue, rediere ad castra plures octoginta. A Græco difidio Rufi Mofchiue fexaginta fex. Exercitationibus Societatis noftræ informati quindecim: decem ex his facerdoes, antequam primam hofciam Deo offerrent. Virgo, vt caftitatem feruet, quam vltro vouerat, iam & Monafterium cogitet, adducta. fuit quoque fuis fcholarum prouentus. Difcipuli fere fexcenti: e quibus hærefim eiurauerunt feptem: nonnulli infigni exemplo. Regimontanus a dolefcens Vilnenses hæreticos, quorum fama (vt maiora femper creduntur de abfentibus) multos luftrat, uifendi cupidine huc uenerant: tum vt omnia illis comperit non folum minora, fed nihil habentia præter inanem ftrepitum, contempfit. factum eodem tempore, Deo uolente, vt duceretur ad noftros: quorum opera collocatus in Seminario.

nario Pontificis: mox & detestatus errore
 suos; in litterarum via & pietatis mirabi-
 liter excurrit. In idem Seminarium perducitur
 alter, ex colluie Ariana, tanta, in retinenda
 religione, ad quam postea se applicuit, co-
 stantia ac fide, vt quantalibet pollicitatio-
 num, ac blanditiarum via parentibus allec-
 tum, nihil mutarit. Denique, ne singulos numerem
 simili Dei munere affectus quidam, de greg-
 Caluini peracri ingenio adolescens: qui pri-
 mum ad Gymnasium nostrum, deinde ad tem-
 plum se adduci passus, nunc demum, vt exple-
 at numerum, ad Societatem admissus, tot di-
 uinis beneficijs egregie respondet. Ceterum
 inter omnes discipulos eminet sodales sancti-
 simæ Virginis: sunt ipsi centum quinquaginta
 flos scholarum, immo etiã Lituanicæ iuven-
 tutis. Societatem ex ijs consecuti quinque
 tres ad alios religiosorum ordines se recepe-
 runt: quodque in tanta sacerdotum penuria
 maximi faciendum, duodecim acceperunt sacer-
 dotium. Magnam sodalibus exercendæ carita-
 tatis materiam præbuit egentium multitudo:
 itaque a grotos frequenter profecuti in nos-
 comiis omni genere officiorum. Die sanctæ
 Mariæ Magdalena quadraginta pauperibus
 in commune collata pecunia epulum datum.
 Alio die, triginta studiosi, qui egestate oppres-
 si aliena misericordia tolerant vitam, sollem-
 ni excepti conuiuii: in conclaue ornatum pe-
 ristro-

ristromatis, epulæ exquisitissimæ, nec nisi au-
 ro, argentoue, illatæ: et, vt meminissent hono-
 rem illum haberi Christo, vacui eo munere fa-
 muli omnes fuere: domini subiere vicem ser-
 uorum: coctæ conditæque dapes ab ipsis: ipsi
 conuiuio quibus pridie abluerât pedes, summa
 religione ministrarunt. Hæc domi, atque in
 vrbe. Extra vrbe nonnulli multis animarum
 saluti & præsidio missi. Itum ad virum opibus,
 ac iustitiæ amore præter ceteros insignem in
 toto Grodnensi tractu. is cum anno superio-
 re coniugi, liberis, omnique familiæ ad Roma-
 nam Ecclesiam transeundi potestatem secif-
 set, templumque suis ædificatum sumptibus
 a Ministro transtulisset ad sacerdotem Catholi-
 cum, opera nostrorum: hoc anno veniens Vil-
 nam patefactis criminibus vitæ totius, profi-
 teri voluit Catholicam fidem: aliamque ædem
 a se olim excitatam ad conuenticula hæreti-
 corum grandi impensa, Catholicorum sacris
 dicauit, Ministro expulso. igitur ab hoc voca-
 ti nostri, æstate mediâ, duo: vt labore circaque
 lucem aperirent reliquæ familiæ, alijsque do-
 mibus, quæ in vicinia erant: ergo tres aliæ
 familiæ ab hæresi purgatæ: a schismate vna.
 Minister vicini nobilis cum subterfugeret no-
 strorum congressum, suorum odium in se con-
 uertit. Confessiones generales ibidem audi-
 tæ amplius quadraginta: coniugum capita-
 li odio inter se disidentium, redierunt in con-

N 3 cordiam,

cordiam, paria duo. Hæc inter, multorum
 nos liberalitas enituit. Sigismundus Rex mi-
 le ducentos aureos Collegio attribuit: duo, se-
 renos quingentos: alius, octoginta: quibus in-
 pedita ob superiorum annorum sterilitate
 res familiaris adiuta est.

MISSIO SAMOGITICA.

PRAESIDIS rogatu in Samogitiam mi-
 si duo, a Quadragesima ad Pentecosten
 que, varia oppida pagosque peragrarunt, et
 dierunt complures nobilium priuatas domos
 ubi opportunum erat, conciones habitæ die-
 bus singulis, singulæ, binæ festis: nempe, ut E-
 uangelia explicarentur, & doctrina Christia-
 na. in pagis, si Topachæ Catholici erant, agre-
 stium turba vnum in locum cogebatur, ut
 rores agnoscerent, quibus adhuc implicati te-
 nebantur: cuiusmodi erant religio lucorum,
 veneratio Lunæ, ignis, fulminumque: quod si
 hæretici: diuertebantur ad aliquem, quem si-
 bi antea conciliaissent: & priuatis in ædibus
 munera Catholica obibantur, fremente diabo-
 lo, Ministrisque: præbita enim Eucharistia tum
 alibi sæpe, tum maxime in cuiusdam Ariani
 oppido, ubi Ministri dominantur. At Catholi-
 ci alacres latique non poterant a nostris a-
 uelli: laudabant cupiditatem laborum, susce-
 ptorum scilicet sponte: at contemnentibus pecu-
 niam,

niam: mūnera quæcumque respui, maxima, mi-
 nima, ita admirabantur, vt supra mortalium
 naturam. quamquam aduersarij (vt qui ode-
 runt, calumniantur etiam recte facta) perpe-
 ram interpretabantur. illa omnia despici a
 viris, qui opibus abundarent. fuere tamen qui
 dicerent alios sibi videri homines nostræ So-
 cietatis (humanos nimirum, comes, affabiles)
 quam quos multi maleuolorum sermonibus
 antea depinxissent. Iam quocumque conuer-
 terant pedem, ingens se ostendebat laborum
 materia, ac seges: tam magna mortalium vis
 audiri ab illis instruique cupiebat. Confessi in
 vniuersum, qui numquam antea, ducenti se-
 ptuaginta quinque, nemo eorum minor annis
 pubertatis: qui confessionem iamdiu intermi-
 serant, ducenti quinquaginta. a turpi vita ex-
 tractæ mulieres tres: a diuturno pellicatu se-
 ptem. Vnum & triginta patia coniugum ma-
 trimonij cærimonias ex Catholico ritu supple-
 runt: fluctuantes in fide triginta sacramento
 rum vsurpatione firmati. Execrati hæresim
 viginti quinque. Impij atque imperiti hære-
 ticorum magistri nostrorum aspectum adeo
 vitabant, vt vel domi se continerent lucifu-
 gæ, uel diuerticula quærent, ac deuios re-
 cessus, ne illos forte obuios haberent: ad dis-
 putandum certe adduci non poterant. vnus
 vi a suis compulsus, valde trepidus, secumque
 & cum oratione sua turpiter pugnans, vt irri-

fui esset: tandem se expediuit, hoc dicto, quod imparatus accesserat: ita multum est apud suos de eius existimatione detractum. Sunt etiam, quod non parua rei initium est, quibus iniecta est suspicio, ne falsa sit doctrina, quam noui isti correctores Euangelij se obtrudere profitentur. ex eo numero alter, in concione publica, nostris audientibus, nihil docuit religioni Catholicæ repugnans: post concionem aggressus illos in hospicio, seu vere, siue simulate, in rem Catholicorum multa protulit, aduersus hæreticos, eorum fraudes inconstantiamque palam redarguens: audiebatur, hæc cum diceret, etiam a nobilibus aliquot peruersarum opinionum: qui cum fremerent eum delaturos, nihilipendit: addiditque iamdiu se cogitare de deferendo munere, quod animæ detrimentum esse intelligeret. nimium quantum hoc responsum fregit aduersariorum animos, bonorum erexit. Baptizati hac Missionem quadraginta: omnes supra annos infantia. inuenti in his duo, qui annos ipsos quindecim, sine baptismo vixerant nescientes.

COLLEGIUM POSNANIENSE

NOVVM Collegium aliqua ex parte habitari cœptum: reliqua strenue vrgetur. Vendita villa, quam aliquot ante annis Abbas Vagrouecensis nos donauerat (quia longius

gius vrbe aberat) vbi emptum erit vicinum,
 prædium quod destinamus, augebit annuos
 census. Discipuli in scholis, vt post pestem
 motusque publicos, non pauci: amplius sex-
 centi quinquaginta. Habitæ disputationes pu-
 blicæ, Theologica præcipue, in instauratione
 studiorum: quod ipsum non posuissem, quia
 sollemnia hæc sunt, nisi aliquid esset scire, hæ-
 reticum antagonistam, etsi paratus venerat
 ad certamen, bis inuitatum, mutasse in arena
 consilium. tres quoque dialogi recitati: data-
 que comædia magno plausu. Pietatem hinc
 conicias, quod tres Franciscanis adscripti:
 nonnulli initiati sacris. At ex Seminario, Vir-
 ginisque Sodalitio, iuvenes ceteris præcellunt.
 Nostra concionandi ratio, qua non præcipita-
 mus verba, sed fundimus, vt dictio minus ha-
 beat strepitus, plus familiaritatis, sic placet
 vulgo doctisque, vt si qua concio, aut veteri
 consuetudine, aut occasione emergente, ho-
 noratior futura sit, eius cura nobis demande-
 tur. sed ex confessionibus præcipuus fructus:
 Tempore Iubilei sacram Eucharistiam in tem-
 plo nostro perceperunt mille quingenti. hinc
 illa communia. pacificationes, restitutiones,
 satisfactiones: fenora prohibita, concubinæ
 exactæ, mores correcti, liberati a terroribus
 nocturnis, exercitia tradita: matrimoniorum
 ritibus, virginum pudicitia consultum. A de-
 prauatis sectis, ad sanam religionem centum
 per-

perducti. Nec vero afflicti ærumnis, paupereſ-
ue deferti: aditi ægroti, vinctique: quin & col-
lecti floreni ſexcenti, & ſperatur ſumma au-
reorum mille, eo conferenda, vt ex eorum fru-
ctibus proſpiciatur derelictorum egeſtati. Ce-
terum tam bona hominum de Societate opi-
nio eſt, vt noui magiſtratus patrem Rectorem
adierint, expetentes apud Deum Collegij pre-
ces. Soli cacodæmonis affectu rumpuntur,
vrunturque. ſed peſſima res Inuidia, hoc
vnum in ſe boni habet, quod cum inuiden-
tium corda hauſto per oculos veneno inflam-
met, nulli magis, quam auctoribus nocet.
Iam Miſſiones varia & vtilis ex hoc Collegio
extitere: in vna per quadragintadiale ieiun-
ium exceptæ ab vno confeſſiones, pleræque
generales, mille ducentæ. in altera ad oppida
remotiora, quæ iam pridem collutulauit Lu-
therus, purgati hæreſeos labe Germani tri-
ginta tres. Eccleſiæ ſex, quæ trigeſimum fere
annum patuerant nebulonibus infulcantibus
veritatem, lucem antiquam receperunt, Ca-
tholicæ doctrinæ, ac carimoniarum splendo-
re, veluti Sole reducto. Vnus ex ijs ceterorum
coryphæus, olim ſacerdos, nunc multorum li-
berorum pater, errorem agnouit, eiecit pel-
licem, magiſtratu ſe abdicauit, Catholico, qui
noſtris ſcholis dederat operam, viro nobili
ſuffecto. Duorum præterea imperitia diſpu-
tandi reuicta eſt. At alius quidam cum ad im-
peri-

peritiam adiceret impudentiam, multis ver-
 bis iactatis in magna corona, nihil egit aliud,
 nisi vt plures testes, ac testimonia conquire-
 ret inscientiæ suæ: Tales fere fuere reliquæ
 Missiones. In fine hoc vnum addam, Quoniam
 nostri prudenter & decore insinuant se in mul-
 torum amicitias, magnopere amicis prodes-
 se: sic facile adducuntur ad conuiuium agni-
 caelestis. Curauerat sibi vnus in paræcia insi-
 gni exedram confessionibus audiendis, vt lo-
 co magis commodo aduentoribus: ad eum
 præter ceteros accessit, amicus noster medi-
 cinæ arte, quam profitebatur, excellens: con-
 fessus laudauit exedram, eodemque die com-
 municauit: postridie in reditu ab suis ægrotis,
 quorum valetudines regebat, quosdam gra-
 dus ascendens protinus expirauit: perutile
 fuit in tam repentina morte fuisse præparatum;

COLLEGIUM LVBLINENSE,

VT IN MEDIIS sentibus Anabapti-
 starum impietatis, non defuit aliquis ex
 nostrorum cura & labore, Deo incrementum
 dante, pietatis fructus. Numerauit Gymna-
 sium discipulos plus quadringentos, nobiles
 fere omnes, ex Congregatione Parthenia, qui-
 dam ad varios religiosorum ordines aspirant:
 quattuor ad nostram Societatem datus acces-
 sus: in aliis etiam præclare opera ponitur. &

f. 117

sunt nonnulli, quos nec violentia parentum, nec vesania, a vera religione abduxerit. magna spes est Lublinensi tractui, in huius institutione iuuentutis. Nec minus aliorum utilitati consultum. A schismate sedecim, ab hæresi quinquaginta quattuor resipuerunt: in his Ariani quinque: e quibus vnus desertor religiosæ familiæ, in qua vixerat ad annos viginti. is moriẽs susceptam prolem ex incestis nuptiis reliquit nostris imbuendam. Mulier, quæ se vxorem illius dici volebat, quamquam manserat diu affirmato animo, tandem manus dedit. Venit etiam in nostras partes a Caluini stipendiis vir nobilis arbiter arcanorum regis: spes est fore, vt ad eius normam multi corrigantur. Baptismi duo celebrati cum illustri pompa: Iudæi videlicet, ac trium liberorum cuiusdam Anabaptistæ, quos helluo pater in magnam inopiam merferat: eo mortuo, coniux aherfata hæresim filijs præiuit exemplo. Illustrissimus Slucensis familiæ egestatem liberaliter sustentat. interim accidere aliqua memoranda. Quidam terriculas dæmonum salutaris confessione, & votiua religione abegit. Vir nobilis confiteri statuerat, sed diferebat: igitur cum piscatur aliquando animi causa, repente locus, vbi ipse erat cum piscatu & cymba, coopertus atra nube, tumente fluctu, mirisque monstris in aqua apparentibus, ut pane ipse tempestate, ac formidine obrue-

obruer.

obrueretur: cum tamen omnia circum tranquilla, & Sole illustra essent: redijt ad se animus, & timorem in emendationem prætermisisti officij conuertit. Catholicus apud Ruthenum hominem seruiens seruitutem, cum sexta feria carnibus vescitur, sensit sibi constringi fauces manu nec visa: nec dimissus ante, quam abiecit inconcessas dapes & comedendi consilium. Operante cuidam die festo digitus contabuit: nec restitutus in integrum nisi post pœnitentiam facti. Nobilis virgo cum die festo sancti Andreae de futuro marito superstitiose inquit, excussa alapa in faciem percutitur, percussore non apparente. Alia cum sagas per nuntium consulit, tam acerbis doloribus cordis torqueri cœpit, vt salutem desperaret: vexari desijt, vt est de peccatis confessa. Idem cum alia fecisset, paralyti soluta est. Maritum tollere cupienti vxori, iamque hoc vt perficeret conclaue ingredienti, obtulit se species pulchræ mulieris supra mortalem formam, eiusque aspectus dulcedine cogitatio meditati facinoris excidit a mente.

CIEMERNICENSIS, ET LEVARTOUIENSIS Missiones.

CIEMERNIC VM oppidum septem leucis Lublino distat. Huc missus sacerdos rogatu Palatini Cracouiensis, sub ferias Paschales,

les, quadringentos audiit, per eos dies, & de
omni quidem vita confitentes vigintiquat-
tuor. Virgo hæreticis parentibus, inque hæ-
resi educta, confirmata est in recta fide, ad
quam se applicauerat diuino impulsu. hæc ad
orthodoxæ religionis propositum votum ca-
stitatis adiunxit. Germanus adolescens Luthe-
ro infectus, nostrorum consuetudine inductus
ad Catholicam fidem, cum peracta confessio-
ne hæresim verbis conceptis abiurare incipit,
repente attonitus ita hæsitare cœpit, vt neque
animo competeret, neque lingua: mox cum
admonente, & præeunte sacerdote preces fun-
dit, mentem recipit, & facultatem loquendi:
affirmauit deinde inuasisse eo tempore mon-
strum in fauces, atque os oppressisse, vt ne vo-
ci exitus daretur. Maius quiddam accidit in
oppido vicino: neque omnino silendum. Inui-
tata Hebræa puella a Christiana in templum,
cum curiose circumspicit, interrogatque, &
circumit omnia altaria, præcellum taberna-
culum, in quo asseruatur venerabile Christi
corpus, quamuis monstratum, non videt: mi-
ranti, & causam quærenti, cur res tanta, quan-
ta dicebatur, tamque conspicua, effugeret o-
culos, subiecit Christiana (haud dubium Dei
admonitu) grande arcanum esse, rem maxi-
me sacram, fontem immo omnium sacrorum,
arcerique proinde oculos, qui non sint perfu-
si Christi luce, eius aspectu. ex eo tempore

exar-

exarsit Hebræa studio Christianæ religionis: & clam matre orationem Dominicam, & salutationem Angelicam discit. Ceterum ita imminens eius animo cura erat de suscipiendo baptismo, vt domo profugerit incautius, quam vt fallere posset: affecuta eam mater, & verberibus affectam includit domi: iterum tentantem fugam durius coercet: sed vrebat interior Deus: itaque tertius conatus prosperior fuit: ad sacerdotē oppidi peruolat: ad eius pedes abiecta, vt saluari aqua abluatur, magnopere petit: neque enim se amplius ad matrem redire uelle. confirmat eam sacerdos, diuinum instinctum agnoscens: traditque in manum ac fidem illustrissimæ atque optimæ feminæ vxoris Palatini Craconiensis: apud quam cum commode esset instructa, postmodum renata est Christo: hæc postea ad Palatinum cum venisset, qui Ciernici erat, confessa apud nostros, et sacrosanctis epulis, quarum antea vel repositorium videre non fuerat digna, recreata est, iisdem præbentibus.

LE VARTO V I A oppidum est, a Lublino milliari quarto: hæreticorum in hoc tractu Lublinensi receptaculum ac sedes. huc e remotioribus etiam Poloniæ locis mittuntur adolescentes ad scholam impietatis: quasi eos non putent parentes, satis improbos natura fieri, & domestico exemplo, nisi accesserit etiam disciplina. Hic diebus, qui anniuersario

rio

rioritu precedunt natalem Domini, ipsisque ferijs natalibus, eodem (credo) Palatino rogante, iidem nostri fuerunt, qui Ciemernici, ingenti vicinorum Catholicorum voluptate, ac fructu. Ad sacra mysteria accedere ducenti quinquaginta sex. nouem ad finem Ecclesie redierunt. Mirum, in hoc oppido quanto minacius vetabantur oppidani, ne conferrent se ad nostras conciones, maior hominum frequentia complebat templum: vt qui ingredi non poterant, exclusi multitudine, per fenestras prospectarent: cum interea magistrilli iactarent se, clamarentque, vt ad confertissimum populum, in synagoga deserta pane ab omnibus, ad tres quattuorue dormitantes aniculas, quasi testes ipsorum solitudinis. Habita concertatio cum ludimagistro, homine, vt in suo genere, minime inerudito, de Ecclesie notis, magno Catholicorum aque, & aliorum concursu: et altercationis feruore tandem angustiarum redactus est miser, vt qui affirmarat antea inter vera Ecclesie notas, hanc esse maxime propriam, quod sit Catholica, eam quam profiteretur ipse, Catholicam esse negaret. ita, qui alios faciebat pradam, induit se in plagas, quas texuerat.

MISSIO TRANSILVANICA.

VT NOSTRI e Transilvania cesse-
rint, memorauimus abhinc anno quar-
to: post id tempus Princeps Serenissi-
mus, cuius studium nos retinendi non igno-
tum fuit, vt quamprimum reuocaremur, cu-
ram intendit. vrebant pium animum sacro-
rum infrequentia, & Catholicorum templa
deserta. Igitur hoc spectans, ad nostræ So-
cietatis magistrum, & ad patrem Prouincia-
lem Austriæ, ad patrem item Ioannem Lele-
sium, quo, vt traditum est alias, vsus olim pue-
ritiæ educatore, litteras dat, pæne supplices:
vt superioris communem calamitatem tem-
poris, quæ vitari non potuit, e memoria de-
ponentes, mittat, curentque aliquos, qui &
in præsentem labantium piorum animos erigât,
& in futurum alios adiungant. Verum, ne
manentibus adhuc æmulis, reuiuisceret æmu-
latio, & res spei maximæ maximæque utilitatis
impediretur nouis consilijs illorum, si animi
asperarentur, mature potius agendum ratus
cum securitate, quam præpropere cum pericu-
lo, rem hac ratione tegere constituit, vt velu-
ti a locum tenente regni Hungariæ Episcopo-
que Xitriensi sacerdotes aliqui, suppresso So-
cietaris nomine, quam nō ignorabat futuram
scopulum & nodum rei, venirent. itaque ex Au-

O

stria

fria sacerdotes duo, cum socio missi, octauo idus Apriles Albam Iuliam, vbi sedes Principis, iuerunt. Postridie (is erat Dominicus ante Pascha: Palmarum appellatur) magno virorum conuentu, coram proceribus regni ac senatoribus, eum salutant, redditis litteris, quas locum tenens Episcopus mittebat: excepti a Principe sunt benigno vultu: gratumque illi fuisse eorum aduentum, vt mos ferebat, significatum est a Cancellario regni, oratione Latina. erant nostri mutato habitu vestis, vt ne qui essent, agnoscerentur. itaque statim labori se accingunt: duobusque alijs ex Moldauia vocatis, duas Sedes constituunt, Albæ vnam, Fogarasini alteram.

SEDES ALBENSIS.

ALBÆ assignatum est Collegium, templumque Sancti Stephani, quod olim nostrum fuerat, cum commodo annuo vestigali. Diebus celebrioribus, Latina & Hungarica, habetur concio. Hungarica tantum, reliquis diebus festis, coram Serenissimo Principe, aulaque eius, ac populo frequenti. Ad eas affluxe-
re ex aduersa schola complures, neglecta ferula magistrorum, & ira contempta. hinc ferijs nascentis Christi, ac resurgentis ab Inferis, sacro eius corpore vescentium multitudo non pœnitenda. Ad Catholicos se rettulere
qua-

quadraginta quinque: in quibus Christianus Franchem, nostri olim ordinis, mox & Catholicæ religionis tertio desertor, triumque sectarum, Lutheranae, Calvinianae, Arianæ emissor. Vtinam, qui multa probavit, nunc tandem quod bonum esse comperit, tenere animum inducat: has omnes sectas, detestatus est Principe coram, eiusque aula, ac populo universo (in quibus cum Catholicis hæretici permixti) magno dolore ac pudore, quorum vultus, ac rubor indicium erat. tum ab omnibus precatus est veniam, simulque libros, quos contra religionem ediderat, scripseratque contradicendi libidine, aut plausum captans ingenij, sua manu conscidit: quin & cupiebat habere omnia exemplaria, ne cuiquam obessent. Tres Calvinianæ mulieres Catholicorum nuptias ambientes Catholicæ effectæ. Aliam quamdam conuerterant nostri, quæ iam cum Calviniano erat: hæc postea, ut rettulit, viri minis perterrita, cū vacillaret, senem vidit, cuius insidebat in vultu magna auctoritas: & ad eam, super cetera. Iste tuus maritus, inquit, tibi auctor inconstantia, oculis laborabit. Vix ea dixerat, abieratque, cum mulier virum exaudit conquerentem graues dolores oculorum: ergo visum. conueniens cum facto magna ei perseverantia causa fuit. Ceterum vnus statim post baptismum animam emisit. Quinque ægroti iam nulla spe vitæ producendæ, ut

confessi communicarunt, integram receperunt valetudinem, medicis vix credentibus, quod videbant. Ex his duo, ante hoc vitæ periculum, alieni a vera religione erant. inter nobiles aliquot controuersia compositæ, excitaturæ magnas tempestates, nisi sedarentur. in nostro templo baptizati plures. Scholam puerorum domi habemus: doctores adhibuimus externos: omnia tamen reducuntur ad normam, ac præcepta Societatis.

SEDES FOGARASINENSIS.

V T PRIMVM Sacerdos noster Fogarasinum uenit, statim auctoritate illustrissimi Balthasaris Bathorei, qui illic dominatur, Arianus Minister discedere coactus, relicta ciuitate adeo infecta, vt vix vnus alterue inueniretur, qui liberos suos, ante pubertatem Christianos fieri vellet. nunc res ita mutata est, vt vix tertium quartumue diem a puerperio expectent. Templum, more cultuque Catholico, instauratum, ornatumque: vt vel æmuli ipsi mirifice eius aspectu capiantur. igitur exclamant. Nunc templum est, vbi spelunca fuit. ex ijs auxerunt rectæ sentientium numerum nonaginta sex: misis alijs, qui in morbi atrocitate idem præstiterunt, studio adipiscenda sepulturæ, quæ hæreticis scilicet negatur. nempe apud has gentes magnus honos
fune-

funerum, ac sepulcri. Arianorum filij baptiza-
 ti duo, quadrimus, & sexennis. In vtraque se-
 de complures retexuerunt vitam confitendo,
 vel ex eo tempore, quo per ætatem iudicium
 facere potuerunt. Inter pagos vrbis Foga-
 rasinensis, vnus Saxonicus est, nomine Beth-
 lehem, ceterum Lutheri: vetus sectator hic
 etiam, vt pulsus est corruptor populi, mo-
 re Catholico instructum est templum, & quo
 fit aliquis animarum esurientium cibus, euoca-
 tus est Alba frater noster linguæ peritus: is suo
 labore Deique auxilio paucis hebdomadis
 plus quadraginta quattuor decerrantes, in qui-
 bus aliquot patres familias, reduxit, ad Chri-
 sti ouile. Dum hæc per nos aguntur, Serenissi-
 mus Princeps, quo liceat nobis non amplius
 personatis in eius regno versari: ad Calendas
 Nouembres comitia indixit, cum pensaret in-
 terea, donisque ac pollicitationibus studeret
 pertrahere senatores, ac nobilitatem in sen-
 tentiam suam: et erat spes, si constitisset fides:
 Sed (a deo humanis ingenijs parata simulatio
 est) qui Deo promissa non seruant, non mirum
 fuit, si & hominem fefellere: in alia omnia ma-
 gna conspiratione animorum abiire fere om-
 nes: Princeps solus relictus. Sed ipse tamen
 non cadit animo: rem iterum experiri decre-
 nit, feliciore, vt sperat, euentu: neque enim
 mirum est, si quod magnum est, caro emitur:
 et sæpe fit, vt quod vna atque altera agresio-

ne a volentibus non exprimis, sapius identitundendo, vel ab inuitis extorqueas.

COLLEGIVM CALISSIENSE.

ARCHIEPISCOPVS fundator Collegij vt ad urbem venit, familia in ædibus suis relicta, quas satis amplas & splendidas in loco celebri habet, in Collegio nostro manere voluit, vt nostrorum consuetudine fruereetur. Diebus festis sacrum faciebat, et populo interdum Euangelia explicabat. Confirmationis sacrorumque ordinum sacramenta pluribus impertijt: in discessu scyphum templo argenteum magni ponderis (quadringentis taleris æstimatur) et florenorum quater millia ad emendam partem villæ, Collegio donauit. Rhetoricæ classis aperiendæ auctor fuit, non parua auditorum frequentia. Scholæ, quæ hactenus longius a Collegio aberant, in Collegium introductæ, non sine spectaculo dramatum. Discipuli fere quingenti: & abiecerunt nonnulli perfidiam parentum. in sodalitate Parthenio instar centum: de hoc prætermittetur apud scientes, quæ alias dicta. In templo primario habentur ordinariæ conciones: in aliis extra ordinem. accipite specimen fructuum. Lupæ extra lupanar oberrantes vrbe expulsæ: effectum, vt hæreticorum nulli detur ius civitatis: ita vxores quidam in vrbe ducturi eiecerunt

cerunt antea animi pestem. Ceterum triginta repudiatis erroribus agnouerunt veritatem religionis. Iudæi tres, e quibus vnus iam uxorem duxerat, alij adolescentuli erant, abluti Christiano ritu: rem numquam alias visam in hac vrbe insatiabilibus oculis populo vsurpante. Mulier sacramento confessionis, & consecrati in cera effigie agni, a ludificatione dæmonis liberata. Alia a meretricio traducta. Qui ad supplicium ducebantur, adiuti vnus etiam, nostris deprecantibus, spe vitæ melioris a morte ereptus. Vir, vxori adulteræ iam carnifici traditæ, vt in eam lege ageret, vitam concessit, et delicti gratiam fecit. Tres adolescentes, fures nocturni, ex hæreticorum stirpe morte expiaturi culpam, vt conuerterent se ad rectum iter religionis, exierunt periculum, vitam pecunia redimentes. Generalis maioris Poloniæ Capitaneus Calissij Quadragesima fuit, suoque exemplo, nempe quater apud patrem Rectorem, & quidem de tota vita confessus, plures incitauit: ex custodiibus eius corporis Hungari quattuor in melius mutati. Sub finem ieiunij, vnus ex aula ipsius, missionem petijt, quod in Franciscanorum familiam admitti vellet. At sacerdoti nostro, qui Collegij procurationi præest, quiddam accidit in has litteras inferendum. incidit in hominem hæreticum, adolescentem, furiosum, in Collegij subditos iniquius se geren-

tem: porro eos dum verbis defendit, pugnis primum contunditur, dein vulneratur ab eius famulis ferro: sensit amens, nondum plane perditus, indignitatem sceleris: quod dum tege-
re molitur: grauius addit: conuocatis pluri-
bus, sacerdotis nostri nomen ad magistratum
defert, tamquam iustæ iræ causam dedisset. Sed
non semper pœna tardis pedibus venit. Eo-
dem die, sub vesperam, furiosus, & alter qui-
dam nobilis adolescens Catholicus, qui tamen
steterat contra sacerdotem, leui ex causa ad-
iurgia prolapsi, pugnam conserunt: nec diri-
mi potuere ante, quam vterque alterum con-
fecit: etsi Catholico tantulum fuit temporis,
vt animum expiaret: ab hæretico etiam aiunt
errorem agnitum: cum paulo ante ad Colle-
gium, iam furore restincto, precatores misis-
set. Tragicum fere exemplum: & inter pau-
cos memorabilis casus.

POLO CENSE COLLEGIVM.

AD DISCIPVLORVM augendum
numerum non parum momenti attulit
Nabuchdonosoris historia in scena populo
data. mirabilis visa est, & laudem maximam
tulit. ita noui subinde traduntur in manum
nostram adolescentuli: &, qui olim reuocati
erant a parentibus labe infectis, remittuntur:
plerique cum docentur litteras, hæresim dedo-
centur

centur . Adolescens octodecim annos natus, patre schismatico, hæretica matre, vtriusque minas egregie perfert in verâ constantia religionis. feliciores alij placationibus parentibus vtuntur . Congregatio Mariæ Virginis tam multis inclaruit exemplis, vt omnium ad se oculos conuertat. Populi Catholici, & multitudo crescit, & pietas. adiuncti Ecclesiæ schismatici supra viginti, hæretici aliquot. Sacra etiam supellex non mediocriter aucta.

COLLEGIVM RIGENSE.

ANTEQVAM Rigæ Societas rediret in possessionem Collegij templorumque, in arcæ nouem nostris, inter quos sacerdotes quinque, versabantur: atque, ut fit in sterili solo, maiore conatu, quam fructu: etsi hic tamen non omnino contemnendus fuit. Sex hæresim exuere. Ante actam omnem uitam plures recoluere confitendo. Fonte sacro tincti centum triginta. octoginta coniugum paria matrimonio ritu sacro sociata: exercitationibus spiritualibus instituti duo. Totidem ad Societatem adducti. Ceterum, hoc tandem anno Dei beneficio, sumâ erga Societatem nostram Sigismundi regis voluntate, in publicis totius regni comitijs (quamquam Rigenses aperte pecuniâ nos oppugnarent) abstulimus decretum, vt restitueremur Rigam: appella-
bant

bant illi futura comitia: sed cum indulgerent
 iræ verbisque, nos postridie calendas Apriles
 vocati ex arce ad res nostras reuertebamur:
 siquid iterum noui consilii capiat Senatus Ri-
 gensum, auctoritate regis, & comitorum
 quinquaginta millium aureorum pœna indi-
 cta: & iam aliqui remittere de iracundia ce-
 perunt, nos, qui studemus benefacere omni-
 bus, conferentes cum hæreticis peruerentibus
 plebem, comparatione deterrima. Igitur vtro-
 que in templo res diuina peragitur. Polonice,
 Germanice, Lotanice ad populum fiunt ver-
 ba. Domi quoque a patre Prouinciali constitu-
 tum inchoatumque Tyronum Domicilium no-
 stræ Societatis: quo e variis Prouinciæ parti-
 bus plures affluxere. Domus etiam ipsa iam
 amplior facta, accessione videlicet Monaste-
 rii, quod a virginibus duabus iam ætate, vt
 alias admonuimus, decrepita, inuita ciuita-
 te omni, tenebatur, ingenti laude constantiæ:
 vtraque scilicet defuncta. Itaque iam nunc
 ædes ipsas, quæ vetustate, atque incuria dete-
 ctæ prolabebantur, reficiendas curamus.

DOMVS CRACOVIAE SAN-
 ctæ Barbaræ.

CLARVS funeribus annus fuit. Pestis,
 domi Patrem Simonem Nicouium, & fra-
 tres duos: totidem, æquato numero, Lascaro-
 uæ, quo

nã, quo nostri se receperant, abstulit: Patrem
 Lucam Zelasium, qui nuper Roma redierat,
 & duos alios fratres. Ad hæc, vnus euasit, de-
 formato oculo miserum in modum. Nec ta-
 men in templo nostro, atque aliis, ad populum
 conciones omiffæ: ab vno adiutum Cœnobium
 exercitiis patris Ignatii, quibus tres e primo-
 ribus instructi. in altero monachi per dies ali-
 quot ad perfectæ religionis laudem concioni-
 bus excitati. Missi etiam aliquot ad loca vici-
 na cum fructu. Publicæ custodiæ visitatæ. no-
 bili adolescenti capitalis pœna nostris oranti-
 bus remissa, quam tamen post paulo ex simili
 maleficio non effugit. Vt vno verbo plura com-
 plectar: ex alia sentientium vario genere re-
 stituere se Catholicæ professioni homines am-
 plius quinquaginta. sex a pellicatu: duæ a tur-
 pi quæstu: aliæ ab incantationum arte retra-
 ctæ: sed & vna, quæ propter virum, & filios
 extinctos peste, doloris impatientia se laqueo
 suspenderat, accursu ancillæ deposita, ante-
 quam expiraret, confessa, & tranquillata ani-
 mo est. Alia item mulier cum viro, certi mor-
 tis, ad melius sperandum adducti. sex suspen-
 diarii in morte firmati. Ceterum, præter mul-
 torum liberalitatem, qua sustentatur domus,
 vnus quidam quingentos florenos misit orna-
 tui sacerdotum, ita suppresso nomine, vt ne
 nunc quidem emanarit: nouum humanitatis
 genus. nempe volebat nos beneficio affici, &
 nemini debere.

D O.

DOMVS PROBATIONIS CRA
couiæ ad sanctum Stephanum.

INNOVARVNT se ad integritatem religionis viginti. Vacillans mulier, ac paucis deficiens, erecta. Rixæ complures, ac contentiones extinctæ: ex his quattuor, nisi ibatur obuiam, multis exitio futuræ. Ceterum, sauiens pestilentia attigit hanc etiam domum. Nascente vere, Nouitii tres febre correpti, oppressique sunt: prædicere mortis diem, vel prælagire animo visi. vnus ex eis sub mediam noctem, valetudinarium vocat. Surge, inquit, frater, nobis eundum est domum: dissimulantes, aut differentem, eadem voce vrget vehementius: tum ad eum valetudinarius. At tu frater, quoniam te iturum intelligis, fac parato animo sis. Tum æger. Tu mihi comes futurus es. non vane dictum. postero die moritur ipse, non ita post multo valetudinario sequente. Sed ille antequam decederet, (e Ministro hæretico natus erat) difficile prælium sustinuit: & ad magistrum nouitiorum conuersa oratione: O si scires Pater, inquit, quod mihi certamen cum diabolo fuerit, vt Catholicus esse desinerem suadente: sed non assensusum: nec assentiar vmquam: profiteor nunc iterum, ac profitebor millies, ad extremum vsque spiritum retenturum Catholicam fidem.

Post

Post hanc liberam professionem quietior fuit. igitur, gliscente tam importuno malo, Tyrones in villam secesserant. et interea tamen institutæ non inutiles aliquæ Missiones. Nec minus, qui mansere Cracoviæ, concionando, confitentés audiendo, visitando infirmos, afflictos consolando, magnum pietatis fructum tulere.

SEDES LEOPOLIENSIS.

TANDEM, hoc anno, quod diu ante obnixus erat Demetrius Solicouius Archiepiscopus, sedem Leopoli Societas fixit, ex eunte Septembri, magna ipsius læticia, & gratulatione ciuitatis. in principe templo partiti sumus cum concionatore sacerdote. externo concionandi laborem, summa eius voluntate. pomeridianæ conciones omnes nobis concessæ, matutinæ alternis habentur, quatuor præterea templa assignata ad exercendum munia Societatis. interea, optimus idem Antistes prospexit fere omnia, necessaria quæ essent instruendæ domui, sacroque faciundo. eius liberalitatem plerique ciuium æmulantur. igitur, Deo fauente, extendere cœpimus retia in capturam: paucis mensibus, quadraginta in Petri sagemam excepti. Die festo Sanctorum omnium, Iudæus adolescens, & Turca, a Chelmeni Episcopo baptizati. Po-
pus

pus ex schismatico Catholicus factus. Armeni filia ad pœnitentiam admissa. multi Catholici ex Armenorum locupletissimis familiis exomologesi expiati. repetita confessio culparum omnium, vel ab ipsa pueritia, ab hominibus amplius quadringentis. e durissima Turcarum, Tartarorumue seruitute erepti non pauci: ijdemque, atque alii, externa ope adiuti. Hæc propter, atque talia, immutati animi multorum, qui nobis erant offensi: susceptaque in commune cogitatio de fundatione Collegii. locus destinatus est saluber, amoenus, amplus: quin & aqua perutilis permissu Senatus per fistulas inducta. tanto maior est nobis cura imposita, vt cum eorum beneficiis vtimur, nostris ipsi vicissim officiis subleuentur.

COLLEGIVM NIESVISIENSE.

VT CONCITATOS animos flecti, quam frangi, tum tutius est, tum etiam facilius: sic contumaces plerumque lenitate magis corrigas, quam vno impetu prosternas. magna enim vim habet Veritas: rapit homines, sicubi eam ostenderis: non ita cito interdum, vitio aliud agentium, rapit tamen. Hæc de Niesuisiensibus spes est: rigidi fuere hactenus: nunc mollescere incipiunt: & paulatim,
nostra

nostra admirantes dogmata, sua aspernantur: breui multos habebimus (vt se dant principia) qui se nobis formandos, ac fingendos tradant. in vrbe, extraque, in excursionibus lucrati sumus Ecclesiæ Catholicæ circiter septuaginta. In eandem Tartari duo cultores Maumetis ingressi per baptismum: alter sollemni apparatu: inciderat nempe in eum diem, quo illustrissimus fundator in noui Monasterii possessionem lectissimas uirgines misit, de quibus aliæ huius regionis documentum caperent, & exemplum. Vtrumque spectaculum iuxta celebre, ac iucundum fuit. Tringinta fere totius vitæ maculas confessione delerunt. Excursum & in loca vicina, multorumque correcti errores: aliqui saltem detecti. rediere complures ad matrimonia, quæ deseruerant Poporum concessu, qui nuptias pretio nundinantur: itaque iam re patefacta, et eorum Vladicis in suspicionem venire ceperunt. Ad sacramentum confessionis multi, qui eius antea vim ac necessitatem ignorabant, adducti: & quia hoc ipsum nondum expertis magnam difficultatis speciem præbet, pudoris maxime obtentu, in ea amolienda feliciter nostri laborarunt. Vir nobilis, sed prætermisso iam diu remedio confessionis, vetus peccandi, vexante conscientia, decreuerat uti opportunitate sacerdotis: itaque, ut obuium forte habuit, sponte pollicetur postridie peccata de-

ta detecturum verum non ignarus superuen-
 turæ a diabolo tentationis, sua manu litteras
 facit, vt noster postea aduersus tergiuersan-
 tem ex syngrapha agat. non aliter opus era-
 facto. nox hominem mutat: itaque suis ipsius
 armis, vt ipse docuerat, euietus est. Sic ple-
 rumque vis adhibetur phreneticis, vt sanen-
 tur. lætatus postea est ipse, & gratias egit.
 Confessionem porro sentire multi non ani-
 mis modo vtilem, sed & corporibus saluta-
 rem. Hac usus sacerdos quidam externus, ad
 abrigendas varias imagines dæmonum, quæ
 formidini erant. Illustris mulier vi morbi ad-
 ducta ad supremum periculum vitæ, effugien-
 tem iam animam circumstantium votis reti-
 nere visa: non ingrata ipsa, neque immemor
 beneficii mundum muliebrem, qui tunc ipsum
 ex Italia venerat, maximi pretii, in variarum
 ornatus ædium distribuendum curauit. idem
 & mulieri alteri contigisse perhibetur. Cete-
 rum, parœcia duæ de integro fundatæ. restau-
 ratum templum vetustate collapsum. data o-
 pera est vt Catholici tantum admittantur ad
 publicos magistratus. vtilium est hoc consilium
 infligere hæresi grauissimam securim. e nume-
 ro accedentium ad sinceram religionem fuit
 familia vxoris fundatoris nostri illustrissimi:
 primum enim ipsa, dein mater, filique, po-
 sitremo soror pertinax, manus dedit. datum
 hoc videtur pietati viri optimi, vt non vxor-
 rem

rem modo, sed affines etiam haberet in eiusdem religionis veritate consentientes.

D. E. R. P. A. T. E. N. S. E.
Collegium.

TERNAE condiciones habitæ in urbe pro discrimine linguarum, gentisque: Polonica, Germanica, Estonica, diebus festis mane; Estonica etiam vespere. extra urbem, iisdem diebus, binis in locis, ad vicinos pagos, idem factitatum: quin & præbita paganis sacramenta, dum Curionem nanciscuntur. igitur Quadragesima aures comodauimus Polonis ducentis: ad cælestes epulas toto anno conuenere mille quingenti quadraginta. pellices aliquorum militum iam coniuges factæ. Ad partes Catholicæ religionis redire quindecim. Polonus nobilis graues exercebat inimicitias cum altero ordinis eiusdem: e quibus extiterant multorum cædes vtrimque: hoc tandem anno se finisse odia professus est. in eodem numero reponendæ essent duæ pacificationes insignes. Tres capitis supplicio luituri graues culpas, nostris intercedentibus cõcessi ad meliorem vitam. plures etiam excursions susceptæ, et, vt nota, vulgata, dicta, prætereantur. quingenti abstersere confessione animi sordes. malefici quidam damnati capitis adiuti in supremo

mo discrimine. Exequerer nunc aliqua de scho-
lis, & discipulorum fructu: nisi pollicitus bro-
uitatem, viderer immemor propositi: exci-
piam hoc vnum. Quidam cum parentes in-
uisit, matrem, quam ægram offendit,
edocuit erroris expertem fidem:
ita, quantum in se fuit, suam
ipse parentem genuit
ad vitam bea-
torem.

PRO-